

Analyzing the Status of Knowledge Management in the Body of Knowledge and Information Science Research: A Systematic Review

Somaye Sadat Akhshik^{ID}

Associate Professor, Department of Library and Information Studies, Faculty of Psychology and
Education, Kharazmi University, Tehran, Iran. akhshik@khu.ac.ir

Abstract

Purpose: In this research, a systematic review method was employed to analyze knowledge management (KM) research within the field of knowledge and information science, including scientific research articles and theses. The purpose of this research was to identify the purpose and types of research, society and tools commonly employed, as well as the prevalent patterns, models, and issues addressed in knowledge management (KM) research within libraries and information centers in Iran over the past twenty years. This analysis aims to uncover the potential strengths and weaknesses of these studies in the field.

Methodology: The purpose of this research is both practical and quantitative, and it was conducted using a systematic review method. The statistical population for this systematic review included all research articles resulting from quantitative and qualitative studies conducted in Iran between 2003 and 2023, specifically in the field of knowledge management (KM) in libraries and information centers published in the Persian language. This research followed the systematic review method outlined by Pettigrew and Roberts, which consists of 12 steps.

Findings: According to the findings of this study, the diversity of substrates in the reviewed research is significant. This variety is primarily attributed to the differences among libraries and information centers. This research identified nine distinct contexts for investigation across the studies. Notably, approximately half of the research in this field was conducted in university libraries, accounting for 46.15%. After these centers, public libraries have accounted for 20% of these studies, while the contributions of other libraries and centers are minimal. The primary community involved in most of these studies includes librarians, managers, library staff, and faculty members. The most common research tool utilized is the questionnaire, which has been employed in nearly 90% of the studies. In addition to this point, it is evident that a substantial proportion of these questionnaires (52.31%) were "designed and created by experts and researchers. Furthermore, 11 models have been utilized in approximately 14% of the studies in this field. The most frequently mentioned models, each with a frequency of 4 (3.07%), are the Heisig model and the Beckowitz and Williams model. The primary research focus in this field is on "the application and implementation of Knowledge Management (KM) as well as exploring the relationship between KM and "other variables and issues" (23.1%). After the two primary topics, organizational culture and infrastructure review (accounting for

Cite this article: Akhshik, S.S. (2025). Analyzing the Status of Knowledge Management in the Body of Knowledge and Information Science Research: A Systematic Review. *Sciences and Techniques of Information Management*, 11(1): 79-108. <https://doi.org/10.22091/stim.2024.9960.2012>

Received: 2024-11-04 ; **Revised:** 2024-12-17 ; **Accepted:** 2025-01-19 ; **Published online:** 2025-04-04

© The Author(s).

Article type: Research Article

Published by: University of Qom.

12.22% and 9.33%, respectively) were identified as the most frequently discussed themes in these studies. In addition to variables such as innovation and social capital, which have been examined in relation to knowledge management (KM) with high frequency (26.66% and 16.16%, respectively), at least 13 other variables or subject areas—such as creativity, entrepreneurship, management styles, and organizational learning—have also been explored. This indicates a significant diversity in the subject matter.

Conclusion: Iranian libraries, like other organizations, recognize the significance and impact of knowledge management (KM). The extensive focus of researchers—evident from the considerable number of studies conducted—indicates that assessing the readiness level of these institutions is a primary concern. Despite over three decades of research, libraries and information centers in Iran still have limited experience in implementing knowledge management (KM), and this practice has not yet matured in its execution. The research reviewed indicates that the emphasis is on preparing for the introduction of Knowledge Management (KM); however, the critical phase of implementation has not yet been achieved. The number of studies conducted to examine the level of preparation, identify the factors affecting knowledge management (KM), and address its obstacles is sufficient to conclude that the time has come for the implementation of KM in these centers. In Iran, research on KM is growing within the context of libraries. These studies have laid the groundwork for the extensive implementation of Knowledge Management (KM). Now is the time to put KM into practice and reap its benefits within these organizations.

Keywords: Knowledge management, Libraries, Systematic review, Model, Issues, Iran.

واکاوی وضعیت مدیریت دانش در بدنه پژوهش‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی: مرور نظام‌مند

سمیه سادات آخشیک^{ID}

دانشیار، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. akhshik@khu.ac.ir

چکیده

هدف: در این پژوهش به تحلیل پژوهش‌های مدیریت دانش در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی اعم از مقاله‌های علمی-پژوهشی و پایان‌نامه‌ها با روش مرور نظام‌مند پرداخته شده است. هدف این پژوهش، شناسایی هدف و نوع پژوهش، جامعه و ابزار، الگوها و مدل‌های پر استفاده و موضوع‌هایی بود که در پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی طی بیست سال اخیر در ایران استفاده شده‌اند. این کار با هدف شناسایی قوت‌ها و کاستی‌های احتمالی این مطالعه‌ها انجام شد.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نوع کمی بوده است که با شیوه مرور نظام‌مند انجام شد. جامعه آماری شامل ۱۳۰ مقاله پژوهشی حاصل از مطالعات کمی و کیفی انجام شده در ایران است که در فاصله ۱۳۸۳-۱۴۰۲ در حوزه مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی به زبان فارسی منتشر شده‌اند (تعداد مدارک نهایی ۱۳۰ مورد بود). این پژوهش با استفاده از روش مرور نظام‌مند پتیکرو و رابرت در ۱۲ گام انجام شده است.

یافته‌ها: مطابق یافته‌های این مطالعه، تنوع بستر در پژوهش‌های بررسی شده، زیاد است. البته این تنوع به گوناگونی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی برمی‌گردد. نتایج این پژوهش نشان داد ۹ بستر متفاوت در این مطالعه‌ها برای پژوهش انتخاب شده‌اند. حدود نیمی از پژوهش‌های این حوزه در بستر کتابخانه‌های دانشگاهی انجام شده‌اند. پس از این مراکز، کتابخانه‌های عمومی بستر ۲۰ درصد این مطالعه‌ها بوده‌اند و سهم سایر کتابخانه‌ها و مراکز ناچیز است. جامعه اغلب این پژوهش‌ها، کتابداران، مدیران، کارکنان کتابخانه‌ها و اعضای هیأت علمی و ابزار رایج پژوهش‌ها، پرسشنامه بوده است و این ابزار تقریباً در ۹۰ درصد مطالعه‌ها به کار گرفته شده است. افزون‌بر این نکته، مشخص است که تعداد قابل توجهی از این پرسشنامه‌ها توسط متخصصان و پژوهشگران طراحی و ساخته شده‌اند. ۱۱ مدل، در حدود ۲۲ درصد از مطالعه‌های این حوزه مورد استفاده قرار گرفته‌اند. پرتکرارترین آنها مدل هیسینگ و مدل بکووتر و ویلیامز است. اصلی‌ترین موضوع پژوهش‌های این حوزه، کاربست، پیاده‌سازی و اجرای مدیریت دانش (۲۵/۳۸ درصد) است. همچنین بررسی ارتباط مدیریت دانش با سایر متغیرها و موضوع‌ها (۲۳/۱ درصد) است. پس از این دو موضوع اصلی، فرهنگ سازمانی و بررسی زیرساخت

استناد به این مقاله: آخشیک، سمیه سادات (۱۴۰۴). واکاوی وضعیت مدیریت دانش در بدنه پژوهش‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی: مرور

نظام‌مند. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۱۱(۱): ۷۹-۱۰۸. 2024.9960.10.22091/stim

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۱۴؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۳/۰۹/۲۷؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۳۰؛ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۴/۰۱/۱۵

ناشر: دانشگاه قم

نوع مقاله: پژوهشی

© نویسندگان.

(به ترتیب با ۱۲/۲۲ درصد و ۹/۳۳ درصد) به عنوان موضوع پرتکرار در این پژوهش‌ها شناسایی شدند. افزون بر متغیرهایی مانند نوآوری و سرمایه اجتماعی که ارتباط آنها با مدیریت دانش با تکرار بالا بررسی شده است (به ترتیب ۶ و ۳ درصد)، حداقل ۱۳ متغیر یا حوزه موضوعی دیگر نیز (مانند خلاقیت، کارآفرینی، سبک‌های مدیریتی، یادگیری سازمانی، بهره‌وری و غیره) در این رابطه مورد بررسی قرار گرفته که بیانگر تنوع موضوعی بالا در این موضوع است.

نتیجه‌گیری: کتابخانه‌های ایران مانند سایر سازمان‌ها از اهمیت و تأثیر استفاده و سودمندی کاربرست مدیریت دانش غافل نیستند. تأکید وسیع پژوهشگران - که از اختصاص تعداد قابل توجه پژوهش‌ها مشخص است - نشان می‌دهد ارزیابی میزان آمادگی این مراکز اصلی‌ترین دغدغه است. به‌رغم گذشت بیش از سه دهه پژوهش، همچنان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در ایران تجربه اندکی در اجرا و پیاده‌سازی مدیریت دانش دارند و این موضوع همچنان به مرحله بلوغ در اجرا نرسیده است. پژوهش‌های بررسی شده نشان از تمرکز بر آماده‌سازی مقدمه مدیریت دانش دارند؛ اما بخش اصلی یعنی اجرا هنوز به واقعیت نپیوسته است. تعداد پژوهش‌هایی که با بررسی میزان آمادگی، شناسایی عوامل مؤثر بر مدیریت دانش و موانع آن انجام شده، به اندازه‌ای است که بتوان گفت، زمان لازم برای اجرایی‌سازی مدیریت دانش در این مراکز فرارسیده است. در ایران پژوهش‌های مدیریت دانش در بستر کتابخانه‌ها رو به افزایش است. این پژوهش‌ها زمینه لازم را برای اجرای مدیریت دانش تا اندازه زیادی فراهم کرده‌اند و اکنون زمان اجرای آن و بهره‌مندی از سودمندی‌های مدیریت دانش در عمل در این سازمان‌ها است.

کلیدواژه‌ها: مدیریت دانش، کتابخانه‌ها، مرور نظام‌مند، ایران.

۱. مقدمه

هنگامی که سازمان‌های تجاری با فشارهای جدید تعدیل نیرو و برون‌سپاری فعالیت‌ها مواجه شدند، دریافتند زمانی که کارکنان، سازمان آن‌ها را ترک می‌کنند، دانش خود را نیز با خود می‌برند. این دانش به عنوان یکی از منابع مهم مورد توجه سازمان‌ها قرار گرفت و هم‌اکنون سازمان‌ها تلاش می‌کنند تا آن را مدیریت کنند. دانش، پایه و اساس رقابت را تشکیل می‌دهد. اگرچه مطالعه دانش به قدمت تاریخ بشر است، اما طی همین دهه اخیر، به عنوان عامل حیاتی در توسعه صنعتی شرکت‌ها مورد توجه قرار گرفته است. سازمان‌ها به دانش خود به دید منبعی راهبردی و با ارزش می‌نگرند و معتقدند به منظور حفظ حیات و قابلیت‌های رقابتی، باید منابع دانشی خود را مدیریت کنند (هرج حسن‌آبادی و مظفری، ۱۳۹۶). از این‌رو توجه به مدیریت دانش در سازمان‌های امروزی امری رایج است. مدیریت دانش رشته‌ای با مطالعات میان‌رشته‌ای است، و با همه جنبه‌های دانش نظیر خلق دانش، مستندسازی دانش، به اشتراک‌گذاری دانش و بررسی این موضوع که چگونه این فعالیت‌ها یادگیری و نوآوری را افزایش می‌دهند، سروکار دارد (رنجبرفرد و حسن‌زاده، ۱۳۹۴، ص ۳۶). مدیریت دانش را بهره‌برداری و توسعه دارایی‌های دانشی یک سازمان در جهت تحقق اهداف سازمانی می‌دانند. از آنجا که کتابخانه‌ها نیز مانند سایر سازمان‌ها بدون دانش نمی‌توانند خود را سامان دهند و به عنوان نظامی زنده و پویا به حیات خود ادامه دهند، در نتیجه نیازمند پیاده‌سازی اصول مدیریت دانش در کتابخانه هستند. مدیریت دانش، یکی از روش‌هایی است که کتابخانه‌های دانشگاهی می‌توانند در کنار سایر روش‌ها، برای ارائه خدمات بهتر و رویارویی با چالش‌های ممکن، مورد استفاده قرار دهند (محمودی، دیانی و پریخ، ۱۳۹۲).

تمرکز مدیریت دانش بر بهبود توانایی سازمانی است. موفقیت در زمینه مدیریت دانش نیازمند ایجاد یک محیط جدید کاری می‌باشد که دانش و تجربه بتوانند به راحتی تسهیم شوند. برای تحقق این هدف، باید فناوری و فرایند را مدنظر قرار داد. رفتارهای سازمانی باید چنان هم‌راستا شوند که اطلاعات و دانش، ادغام شده و به افراد مناسب و در زمان مناسب برسد، تا بتوانند با بهره‌وری بیشتر عمل کنند (احمدی و صالحی ۱۳۹۱، ص ۵۴). مدیریت دانش از مهم‌ترین ابزارها جهت پاسخگویی به نیازهای متحول جامعه و انجام فعالیت‌ها و خدمات است (محقق و همکاران، ۱۳۹۶)؛ در واقع کتابخانه تلاش می‌کند تا با مهار و استفاده از دارایی‌های فکری کارکنان در جهت بهره‌وری هرچه بیشتر از دانش سازمانی گام بردارد. همچنین استفاده از مدیریت دانش فرصتی را برای کتابداران ایجاد می‌کند تا مشارکت مؤثرتری با دیگر واحدهای رو به افزایش در دانشگاه‌ها داشته باشند (محقق و همکاران، ۱۳۹۶) و ابزاری موثر در اختیار کتابخانه‌های دانشگاهی است که از طریق آن می‌توانند

خدمات خود را بهبود بخشیده، ساختار سازمانی را ارتقاء و توان رقابتی‌شان را حفظ کنند (دولانی و همکاران، ۱۳۹۲). دانوگیو، هریس و ویتزمن^۱ (۱۹۹۹) تأکید می‌کنند که موفقیت در مدیریت دانش کارآمد در گرو ترکیبی از عناصر سازمانی شامل فناوری، منابع انسانی، فرهنگ و ساختار سازمانی، فناوری، رهبری و یادگیری است (دولانی و همکاران، ۱۳۹۲).

بر این اساس کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی به عنوان مهم‌ترین نهادهای ظهور و بروز کارکردهای علم اطلاعات و دانش‌شناسی، در برقراری تعامل انسان و اطلاعات نقش بسیار کارآمدی دارند. روشن است که اختلال در فعالیت‌ها و هدایت این مراکز، سبب نقصان چرخه بنیادین گردش اطلاعات در جامعه خواهد شد. این امر موجب شده تا بحث مدیریت در علم اطلاعات و دانش‌شناسی و به‌طور مشخص، مدیریت کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی همواره مورد توجه صاحب‌نظران و متخصصان این علم قرار گیرد و زمینه را برای بهره‌مندی از اصول و فنون مدیریت در این مراکز فراهم سازد (آخشیک، ۱۳۹۸). متخصصان اطلاع‌رسانی با مجهز بودن به مهارت‌های گردآوری، سازمان‌دهی، و اشاعه اطلاعات، می‌توانند نقش بارزی در استقرار مدیریت دانش در سازمان‌ها داشته باشند (سلیمانی، ۱۳۹۱). پنتری و گریفث^۲ (۲۰۰۳)، اطلاع‌رسانان و مدیران دانش را دارای مهارت‌های مشترکی می‌دانند که هر دو در کار انتخاب، تهیه و اشاعه اطلاعات و ایجاد ارتباط بین اطلاعات و استفاده‌کنندگان و نیز آموزش کاربران جهت استفاده مؤثر و بهینه از اطلاعات فعالیت دارند. با وجود متفاوت بودن اصطلاحات، هر دو از فناوری‌های یکسانی بهره می‌گیرند. به طورکلی، مهم‌ترین وظایفی که برای متخصصان حوزه اطلاع‌رسانی در نظر گرفته شده، در راستای مهارت‌های مدیریت اطلاعات آن‌هاست و تسهیل دسترسی به دانش ازجمله این موارد است. دانش باید بدون محدودیت زمانی و مکانی در اختیار نیازمندان به آن قرار گیرد. با توجه به نقش کلیدی اطلاع‌رسانان در آموزش سواد اطلاعاتی، آموزش کاربران موجب تسهیل در دسترسی به دانش می‌شود (سلیمانی، ۱۳۹۱).

به واسطه نیاز کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی به مدیریت دانش برای تبدیل دانش فردی و ضمنی به دانش سازمانی و آشکار و نیز به دلیل اینکه رسالت کتابخانه‌ها سازماندهی و اشاعه دانش بشری است، این حوزه از اهمیت و ارزش بالایی نزد مدیران کتابخانه‌ها و کتابداران برخوردار است. حجم زیاد مقاله‌ها و پایان‌نامه‌های منتشر شده در چندین سال اخیر به‌خوبی بیانگر اهمیت این حوزه در کتابخانه‌ها است. با این حال هنوز پس از گذشت حدود ۲۰ سال از بحث مدیریت دانش در

1. Donoghue, Harris & Weitzman

2. Pantry & Griffiths

کتابخانه‌ها، هنوز تصویر واضحی از پژوهش‌های این حوزه از نظر وضعیت روش‌شناختی، بافتی و موضوعی و دروندادها و بروندادها وجود ندارد.

مشخص کردن شدت موفقیت در یک حوزه موضوعی نیاز به تجزیه و تحلیل پیشینه پژوهش‌ها دارد. به همین دلیل بررسی مقالات و پژوهش‌های انتشار یافته در این حوزه از روش‌هایی است که می‌تواند به یافتن شرایط جدید حاکم بر آن و پیش‌بینی تغییرات در آینده کمک کند. نبود آگاهی از تغییر و تحولات به وجود آمده در یک حوزه، باعث کاهش درک و شناخت مناسب در ابعاد مختلف آن حوزه و دور افتادن آن از واقعیت‌های موجود می‌شود. در حقیقت رصد پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها به کتابداران و مدیران مراکز اطلاعاتی کمک می‌کند تا خلأهای موجود را کشف شده، موضوعات تحقیقاتی جدید شناسایی شوند و مسائل و مشکلاتی که در گذشته قابل رؤیت نبودند را ببینند و آشکار سازند. این کار باعث جلوگیری از تولید مقالات تکراری می‌شود و پژوهش‌های با کیفیت و با ارزش بیشتری نگاشته می‌شود. یکی از اهمیت‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها، به دلیل شناسایی منابع دانشی به شیوه‌ای است که منابع کم‌ارزش و تکراری حذف شده و اطلاعات مفید براساس یک الگوی مشخص و هدفدار به شکل دانش به کاربران انتقال داده می‌شود. مرور نظام‌مند این امکان را فراهم می‌آورد تا با بررسی جامع پژوهش‌های مرتبط با مدیریت دانش، اصلی‌ترین موضوعات مورد توجه پژوهشگران شناسایی شده و امکان پرداختن به کاستی‌ها فراهم آید.

مرور نظام‌مند عبارت است از مروری جامع بر متونی که یک سوال روشن پژوهشی را مورد توجه قرار می‌دهند. در این نوع مرور، یک روش نظام‌مند و شفاف برای شناسایی، انتخاب و ارزشیابی نقادانه همه مطالعات مرتبط و همچنین جمع‌آوری و تحلیل داده‌های حاصل از مطالعات موجود مورد استفاده قرار می‌گیرد (صفاری، سنایی نسب و پاکپور حاجی آقا، ۱۳۹۲، ص ۵۳). هدف از مرور نظام‌مند، مشخص کردن پرسش‌ها و مطالعات مرتبط با شناسایی شکاف پژوهشی، ارزشیابی نوآوری آن‌ها در ارتباط با پرسش‌ها و شکاف پژوهشی برای نتیجه‌گیری در پدیده، حوزه موضوعی یا پرسش اساسی است (علی‌پورحافظی، ۱۳۹۵). در مرور نظام‌مند با شناسایی دقیق، منظم و برنامه‌ریزی شده تمام مطالعات مرتبط، می‌توان نقد عینی‌تری انجام داد و در مواردی که مطالعات اصلی مرورهای کلاسیک، سنتی و نظره‌های نگارندگان با هم اختلاف دارند، می‌تواند به حل مسئله کمک کند. علاوه بر آن، مرور نظام‌مند ناهمخوانی بین شواهد تحقیقاتی موجود را مشخص می‌کند. مزیت اصلی مرور نظام‌مند آن است که وزن داده‌ها مانع اعمال نظر شخصی و پیش‌داوری مؤلف می‌شود و در واقع به کمک راهبردهایی با حداقل پیش‌داوری و خطا، به جمع‌بندی نتایج چندین مطالعه اصلی می‌پردازد (ملبوس باف و عزیزی، ۱۳۸۹). از خصوصیات اصلی مرور نظام‌مند این است که دارای پایایی بالا

یعنی تکرارپذیر بوده و در چند مرحله انجام می‌شود و در ابتدا بسیار گسترده و با حساسیت بالا است و در مراحل آخر اختصاصی می‌شود. این روش مطالعه، ابزاری قوی برای مطالعه و تشخیص همه‌جانبه و تحلیل مطالعات مرتبط برای پاسخگویی به پرسش‌های تحقیق مورد نظر است (کنعانی و همکاران، ۱۳۹۷).

مطالعات بسیاری در رابطه با موضوع مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی در داخل و خارج از کشور انجام شده است، اما هیچ‌کدام از این پژوهش‌ها به بررسی و تحلیل نتایج پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها پرداخته‌اند. تقریباً تمام مطالعاتی که در داخل کشور انجام شده، به تسهیم دانش، انتقال دانش و جنبه‌های مختلف مدیریت دانش در کتابخانه‌ها پرداخته‌اند. در این رابطه به‌جز پژوهش بصیری و همکاران (۱۳۹۷) که به بررسی مرور نظام‌مند پژوهش‌های مدیریت دانش از جنبه رویکردهای سیستمی پرداخته و پژوهش کریمی و رخشان‌نیا (۱۴۰۰)، پژوهش دیگری انجام نشده است. این دو پژوهش از نظر ماهیت با مطالعه حاضر متفاوت هستند. اولی از این نظر که دامنه آن شامل تمام سازمان‌ها می‌شود و منحصر به حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی و مراکز اطلاعاتی نیست؛ دومی هم از این نظر که صرفاً به زیرساخت مدیریت دانش پرداخته و سایر مسائل موضوعات وابسته را بررسی نکرده است. در این پژوهش به تحلیل شکاف پژوهش‌های مدیریت دانش در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی اعم از مقاله‌های علمی-پژوهشی و پایان‌نامه‌ها با روش مرور نظام‌مند پرداخته شده است. یافته‌های این پژوهش می‌تواند تصویری درست از اینکه چه کاری تاکنون انجام شده و چه اقداماتی از این به بعد باید در حیطه مدیریت دانش در این رشته انجام شود را نشان دهد.

بنابراین مسئله اصلی این پژوهش بررسی متون و مقالات منتشر شده در حوزه مدیریت دانش در حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی از نظر پیشینه پژوهش، موضوع، بافت، بستر و نتایج، به منظور شناسایی و درک ابعاد مختلف این حوزه و همچنین شناسایی کاستی‌های پژوهشی در این زمینه است. هدف اصلی این پژوهش، تحلیل وضعیت پژوهش‌های انجام شده حوزه مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در ایران طی بیست سال اخیر و به منظور نشان دادن قوت‌ها و کاستی‌های احتمالی این پژوهش‌ها و نشان دادن تصویری از این مطالعه‌ها در ایران است. بنابراین، این پژوهش به دنبال پاسخگویی به پرسش‌های زیر شکل گرفت:

۱. پراکندگی پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی طی بیست سال اخیر در ایران از نظر هدف و نوع پژوهش چگونه است؟
۲. جامعه و ابزار در پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی طی بیست

سال اخیر در ایران کدامند؟

۳. کدام الگوها و مدل‌ها در پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی طی بیست سال اخیر در ایران استفاده شده‌اند؟

۴. در پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی طی بیست سال اخیر در ایران، به چه موضوع‌هایی پرداخته شده است؟

۲. پیشینه پژوهش

بررسی مطالعات نظام‌مند در زمینه مدیریت دانش نشان می‌دهد که این پژوهش‌ها را می‌توان در چهار گروه اصلی گنجانند؛ مرورهای مربوط به: وضعیت مدیریت دانش در یک کشور، ماهیت و فرایندهای مدیریت دانش، مدیریت دانش در سازمان‌های خاص (ازجمله کتابخانه‌ها)، ارتباط مدیریت دانش با موضوعات دیگر و بررسی‌های کتابشناختی متون مدیریت دانش. برخی بررسی‌های مدیریت دانش، به یک محدوده جغرافیایی منحصر هستند. اغلب این مطالعات به مرور الزامات و وضعیت مدیریت دانش در سازمان‌های یک کشور پرداخته‌اند. هدف این نوع بررسی‌ها، مطالعه تفاوت‌های فرهنگی و زمینه‌ای خاص آن کشور است. برای نمونه مطالعه لام و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی با هدف ارائه نمایی کلی از وضعیت مدیریت دانش در چین به مرور فعالیت‌های مرتبط با آن در سطوح کلی و سازمانی پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که شیوه‌های مدیریت دانش در کشور چین، تحت تأثیر نیروهای نهادی و فرهنگ سازمان‌ها است. در مطالعه‌ای دیگر، عسگری، خلعتبری معظم و هاشمیان‌زاده (۱۳۹۹)، پیشایندهای تسهیم دانش در سازمان‌های ایرانی را به شیوه فراتحلیل طی ده سال مطالعه کردند. نتایج این پژوهش نشان داد که پیش‌نیازهای لازم برای تسهیل تسهیم دانش، سرمایه اجتماعی، رهبری تحول‌آفرین، کاهش بدبینی سازمانی و سرمایه روان‌شناختی است. محقق و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به وضعیت استقرار و کاربست مؤلفه‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌های دانشگاهی ایران پرداختند. در این مطالعه، مقالات نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر ایرانی و غیر ایرانی، جستجو و مرور شدند. در جستجوی اولیه، ۸۶۰ مقاله استخراج شد که از میان این مقالات ۲۸ مقاله شرایط لازم برای شرکت در مطالعه را داشتند. مرور نظام‌مند مطالعات نشان داد در نیمی از کتابخانه‌های دانشگاهی ایران، وضعیت کاربست و استقرار مدیریت دانش پایین‌تر از حد متوسط و در وضعیت نامطلوبی است. استقرار و کاربست مؤلفه‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌های دانشگاهی ایران به‌طور کلی در وضعیت نسبتاً نامطلوبی قرار دارد، اما در کتابخانه‌های

دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران نسبت به سایر کتابخانه‌های دانشگاهی از وضعیت بهتری برخوردار بود.

نمونه دیگر، پژوهش العطوی، ویود و ویلیامز^۱ (۲۰۱۳) است که به مرور نظام‌مند پژوهش‌های مدیریت دانش با تمرکز بر کشورهای عربی پرداختند. در این مرور، ۷۱ پژوهش شامل ۵۱ مطالعه از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه و ۲۰ مطالعه از کشورهای عربی تحلیل شد. نتایج نشان داد اگرچه آگاهی در مورد شیوه‌های مدیریت دانش در جهان عرب، در گذشته پیشرفت کرده است، اما استقرار موفقیت‌آمیز مدیریت دانش در بخش عمومی این کشورها تا حد مطلوب فاصله زیادی دارد. بخشی از مرورهای نظام‌مند، به ماهیت و فرایندهای مدیریت دانش در متون اختصاص دارند. این دسته از مرورها، نسبت به دیگر مطالعات مروری قدمت بیشتری داشته و اخیراً نیز مورد توجه پژوهشگران نیستند. برای نمونه در پژوهش برهما و میشر^۲ (۲۰۱۵) به مرور مفاهیم مدیریت دانش ارتباط با دو حوزه فرهنگ سازمانی و عملکرد سازمانی پرداخته شده است. اسرار الحق و انوار^۳ (۲۰۱۶) نیز در پژوهشی به مرور ۶۴ مقاله مدیریت دانش بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ پرداختند. نتایج نشان داد که متون این حوزه به‌طور عمده بر شیوه‌های مدیریت دانش در رابطه با نتایج مختلف مرتبط با کار و عدم توسعه، مکانیسم فرایند و اجرای آن متمرکز بوده است. در پژوهش دیگری، ژو^۴ (۲۰۱۷)، به بررسی مفهوم مدیریت دانش در مقاله‌های علمی، کنفرانس‌ها و کتاب‌ها پرداخته و نشان داد که این مفهوم برای خلق نوآوری در سازمان‌ها، کلیدی است. تأثیر فرایندهای مدیریت دانش بر سیستم‌های اطلاعاتی به‌طور نظام‌مند توسط آل عمران و همکاران^۵ (۲۰۱۸) نیز بررسی شد. آنها ۴۱ مقاله را از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. یافته‌های این مطالعه نشان داد که به اشتراک‌گذاری دانش، و کسب و کاربرد دانش، به ترتیب متداول‌ترین فرایندهای مورد مطالعه در ارتباط با مدیریت دانش هستند.

تعداد قابل توجهی از پژوهش‌ها تحلیل نظام‌مند مطالعاتی هستند که در ارتباط با مدیریت دانش در سازمان‌های خاص انجام شده‌اند. این دسته بیشترین نزدیکی را به پژوهش حاضر دارند. ازجمله آنها، پژوهش سلامی، علی‌پور و حقیرالسادات (۱۳۹۷) است. در این پژوهش، مطالعات بین‌المللی مدیریت دانش در کتابخانه‌ها از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۸ به شیوه مرور نظام‌مند بررسی شدند. تحلیل ۵۴

1. Alatawi, Dwivedi & Williams

2. Brahma & Mishra

3. Asrar-ul-Haq & Anwar

4. XUE

5. Al-Emran

مقاله جستجو شده نشان داد که، بیشتر پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها، با هدف بررسی دیدگاه‌های کتابداران انجام گرفته‌اند. اغلب این پژوهش‌ها کمی بوده و پرسشنامه رایج‌ترین ابزار مورد استفاده در این پژوهش‌ها بوده است. بیشتر یافته‌ها نیز نشان‌دهنده ارتباط مثبت بین مدیریت دانش و خلاقیت و نوآوری است و فرهنگ و ابعاد سازمانی بیشترین تأثیر را بر مدیریت دانش داشته‌اند. پژوهشی که توسط مک ای وی، آریشا و راغب^۱ (۲۰۱۵) انجام شد به مرور مدیریت دانش در سازمان‌های دولتی اختصاص داشت. در این مطالعه ۸۰ مقاله مجلات معتبر مدیریت دانش براساس ماهیت، دامنه و اهدافشان مورد تحلیل قرار گرفتند. نتایج نشان داد، پژوهش‌ها را می‌توان به سه نوع اصلی طبقه‌بندی کرد؛ مطالعات توصیفی، تجویزی و اسنادی. مطالعات توصیفی، گزارش‌های روایی گویا از ابتکارات مدیریت دانش در بخش‌های عمومی ارائه می‌دهند، اما در ارائه توصیه‌های قطعی، کوتاهی کرده‌اند. از سوی دیگر، مطالعات تجویزی، چارچوب‌هایی را پیشنهاد کرده‌اند که برای ارتقای مدیریت دانش در حوزه عمومی طراحی شده‌اند و تلاش می‌کنند بر موانع خاص این بخش‌ها غلبه کنند. در نهایت، مطالعات اسنادی تأثیر ویژگی‌های سازمانی خاص بخش عمومی را بر موفقیت یا شکست مدیریت دانش بررسی کرده‌اند.

لوپز-پورتیلو و همکاران^۲ (۲۰۱۶) در مروری نظام‌مند به بررسی عوامل و مؤلفه‌های مرتبط با مدیریت دانش در بخش‌های عمومی پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که در متون دانشگاهی، مطالعات در مورد اندازه‌گیری مدیریت دانش در این بخش‌ها اندک است. براساس تحلیل‌های ارائه شده در این مقاله، معیارهایی برای اندازه‌گیری مدیریت دانش در این سازمان‌ها و برخی توصیه‌ها و مفاهیم عملی برای توسعه این معیارها ارائه شده است.

تعدادی از مرورها نیز به ارتباط مدیریت دانش با موضوعات دیگر اختصاص دارند. از این گروه می‌توان به پژوهش‌های ذیل اشاره کرد.

نتایج پژوهش زارعی (۱۳۹۷) که به فراتحلیل سرمایه اجتماعی و مدیریت دانش پرداخته، نشان داد که تمامی ابعاد سرمایه اجتماعی بر مدیریت دانش اثرگذار است، اما مقدار اثر هر یک از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر مدیریت دانش و مقدار اثر سرمایه اجتماعی در هر یک از ابعاد مدیریت دانش متفاوت می‌باشد. مطالعه فرزانه کندری و همکاران (۱۳۹۷) که به شیوه فراترکیب پیرامون تبیین شایستگی‌های مدیر ارشد دانش و با بررسی ۱۵ مقاله انجام شد، نشان داد مهارت‌های فنی (شامل تسلط بر مدیریت دانش و کسب‌وکار سازمان) و اجتماعی (شامل مهارت‌های درون

1. McEvoy, Arish & Ragab

2. López-Portillo

فردی، ویژگی‌های شخصی و مهارت‌های مدیریتی) دو مهارتی هستند که این مدیران به آنها نیاز دارند.

مطالعه کریمی و رخشان‌نیا (۱۴۰۰) به فراتحلیل رابطه زیرساخت و مدیریت دانش در کتابخانه‌ها پرداخته است. این مطالعه با بررسی ۱۶ متن پژوهشی نشان داد، تغییرهای زیرساخت و فرایندهای مدیریت دانش در کتابخانه‌ها اثربخش نیست و اندازه اثر آن‌ها کوچک است.

دسته پنجم مطالعات مروری مدیریت دانش که در سال‌های اخیر نیز مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته، بررسی‌های این حوزه از منظر کتابشناختی است. برای نمونه فاروق^۱ (۲۰۲۲) یک تحلیل کتاب‌سنجی بر روی ۱۰۱۶ مقاله مدیریت دانش از سال ۱۹۸۸ تا ۲۰۲۱ انجام داد. یافته‌ها نشان می‌دهد که در دهه گذشته، تعداد انتشارات مدیریت دانش در حال افزایش بوده است. همچنین مشخص شد که ایالات متحده آمریکا، چین و استرالیا از نظر تعداد کل استادها و همکاری‌های خارجی، بیشترین مقاله‌ها را داشته‌اند. مشابه این مطالعه را گو، منگ و فرخ^۲ (۲۰۲۱) روی مفهوم انتقال دانش طی سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۹ انجام دادند. این مطالعه محبوب‌ترین مضامین حوزه انتقال دانش را شناسایی کرده و برخی جهت‌های آینده را پیشنهاد کرده است. این محققان یک نمای کلی از روندها و مسیرهای انتقال دانش را در یک چارچوب بصری ارائه دادند. سنتوبلی، سرکیونه و مریگو لیندا^۳ (۲۰۲۲) تحلیل جامعی در مورد مدیریت دانش از دیدگاه جوامع دانشگاهی و شناسایی ساختار ارتباط بین موضوعات قبلی و فعلی، پیش‌بینی روندهای نوظهور و ارائه دیدگاهی طولی در مورد تحقیقات این حوزه ارائه دادند. در این مطالعه ۸۷۲۱ مقاله منتشر شده در ۳۰ سال گذشته به طور نظام‌مند مورد ارزیابی قرار گرفت. نویسندگان روند انتشار در طول زمان، محلی‌سازی جغرافیایی مؤسسات مشارکت‌کننده، مجلات، پرکارترین نویسندگان، مؤسسات با عملکرد برتر و مقالات بیشترین مورد استناد را تجزیه و تحلیل کردند.

همانطور که پیش‌تر نیز گفته شد، مدیریت دانش ازجمله مهم‌ترین ابزارها جهت پاسخگویی به نیازهای متحول جامعه و انجام فعالیت‌ها و خدمات است (محقق و همکاران، ۱۳۹۶). از این‌رو رصد پژوهش‌های انجام گرفته حوزه مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاعاتی برای دستیابی به این مهم لازم است. به طور کلی پیشینه مطالعه حاضر را از دو منظر می‌توان ردیابی کرد؛ پژوهش‌هایی که از روش غیر نظام‌مند به تحلیل وضعیت مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی پرداخته و

1. Farooq

2. Gu, Meng & Farrukh

3. Centobelli, Cerchione & Merigó Lindahl

همچنین پژوهش‌هایی که با استفاده مرور نظام‌مند، مطالعات حوزه مدیریت دانش را بررسی و تحلیل کرده‌اند. ناگفته نماند که جهت تکمیل این بخش، از پژوهش‌های میان‌رشته‌ای نیز بهره گرفته شده است. مطالعه محمودی، نتایج پژوهش دیانی و پریخ (۱۳۹۲) که بررسی پیاده‌سازی مدیریت دانش در کتابخانه‌ها پرداختند نیز حاکی از اجرای مدیریت دانش ضعیف در این مراکز بوده و با توجه به اینکه نزدیک به یک دهه از این مطالعه گذشته، نیازمند بررسی مجدد است. همچنین در پژوهش‌های خارج از کشور، برخلاف پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه مدیریت دانش، هیچ مطالعه‌ای که به طور خاص به بررسی وضعیت مدیریت دانش در علم اطلاعات و دانش‌شناسی پرداخته باشد، شناسایی نشد و پژوهش حاضر برای تأمین بخشی از این کاستی به اجرا درآمد.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نوع کمی است که با شیوه مرور نظام‌مند انجام شد. در این شیوه، از داده‌هایی که توسط پژوهشگران دیگر در رابطه با موضوع پژوهش انجام شده، استفاده می‌شود و نتایج پژوهش‌های پیشین مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. جامعه آماری این مرور نظام‌مند شامل تمام مقالات پژوهشی حاصل از مطالعات کمی و کیفی انجام شده در ایران بود که در حوزه مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی به زبان فارسی از سال ۱۳۸۳ تا فروردین ۱۴۰۲ انجام شده‌اند. این پژوهش با استفاده از روش مرور نظام‌مند پتیکرو و رابرت^۱ (۲۰۰۵) در ۱۲ گام انجام شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی MaxQda 20.4.0 انجام شد.

فرایند اجرای پژوهش حاضر چنین بود:

۱. تعریف سوال: پرسش‌های مطرح شده در بخش سوالات،
۲. تعیین گروه مشاوران: در این گام ۳ نفر از متخصصان حوزه مدیریت دانش و علم اطلاعات و دانش‌شناسی برای تعریف و نگارش پروتکل مشارکت داشتند.
۳. نگارش پروتکل و بررسی آن در موارد لازم: در این گام یک پروتکل نوشته شد که مبنای آن، سوالات پژوهش بودند و در آن، روش‌های بکار رفته، نوع مطالعه و طراحی و ابزارهای مورد نظر نگاشته شد. پروتکل اجرای مرور نظام‌مند در این مرحله تدوین شد.
۴. جستجوی پیشینه‌ها: این مرحله شامل انتخاب پایگاه‌ها و نوع منابع مورد نظر برای بررسی پیشینه‌ها و انجام مرور نظام‌مند بود. در جدول (۱)، پایگاه‌های اطلاعاتی مورد نظر برای جستجوی منابع این پژوهش آمده است.

جدول ۱- پایگاه‌های موردنظر برای جستجوی منابع

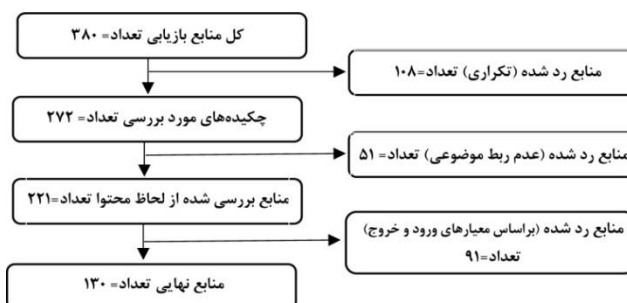
نام پایگاه	نشانی اینترنتی
پایگاه استنادی علوم جهان اسلام	https://isc.ac/en
پایگاه مجلات تخصصی نور (نومگز)	https://www.noormags.ir/
بانک اطلاعات نشریات کشور (مگ ایران)	https://www.magiran.com/
پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی	https://www.sid.ir/
پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج)	https://ganj.irandoc.ac.ir/
گوگل اسکالر	https://scholar.google.com/
سیویلیکا	https://civilica.com/

همچنین کلیدواژه‌ها و استراتژی‌های مورد استفاده برای کاوش در پایگاه‌های مورد نظر نیز مطابق جدول (۲) تدوین و در فیلد عنوان و چکیده جستجو شد.

جدول ۲- کلیدواژه‌های مورد استفاده در فرایند جستجوی منابع

کلیدواژه‌ها		
مدیریت دانش	و	کتابخانه/کتابخانه‌ها
یا		
مدیریت دانش	و	مراکز اطلاع‌رسانی

۵. غربال کردن منابع: در این مرحله عنوان و چکیده مقالات بررسی و مواردی که به صورت واضح با حوزه مورد مطالعه مرتبط نبوده یا تکراری بودند، از فرایند مطالعه کنار گذاشته شدند. مراحل پایش منابع جستجو شده براساس شکل (۱) است.

شکل ۱- مراحل انتخاب منابع و پایش آنها

۶. ارزیابی و نگهداری مطالعات براساس معیارهای ورود و خروج: بعد از تعیین مطالعاتی که کاملاً با موضوع مورد مطالعه مرتبط بودند و ثبت مطالعات باقیمانده و خارج شده در هر مرحله، در مورد سایر منابع براساس مطالعه چکیده و متن کامل تصمیم‌گیری شد. معیارهای ورود و خروج به مطالعه

در جدول (۳) آمده است.

جدول ۳- معیارهای ورود و خروج منابع به مطالعه

معیار	ورود	خروج
موضوع	فرایند، پیاده‌سازی، بررسی، امکان‌سنجی، نظرسنجی، ارزیابی و سایر موضوعات مدیریت دانش و فرایندهای آن در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی	سایر موضوعات مربوط به مدیریت دانش
بافت	کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی	سایر سازمان‌ها
نوع منبع	مقاله، پایان‌نامه	سایر منابع - تکراری
نوع اثر	پژوهشی	مروری
زبان	فارسی	سایر زبان‌ها
روش	کمی - کیفی - ترکیبی	مقاله‌های دارای ابهام در روش‌شناسی و اجرا
تاریخ	۱۳۸۰-۱۴۰۲	قبل از سال ۱۳۸۰

۷. استخراج داده: در این مرحله استخراج اطلاعات برپایه معیارهای ورود صورت گرفت.

۸. ارزیابی انتقادی: در این مرحله مطالعاتی که تمام معیارهای ورود را داشته باشند، به لحاظ تناسب روش و کیفیت ارزیابی شد.

۹. ترکیب مطالعات اصلی: در این گام مطالعات به لحاظ متغیرها، بافت، طراحی، روش‌های اجرا، خروجی و سوگیری تلفیق شد. سپس نتایج به صورت نقل قول و توصیف نظام‌مند در قالب جداول و گزارش ارائه گردید.

۱۰. در نظر گرفتن تأثیر سوگیری‌های درونی و بیرونی مطالعات: در این مرحله منابع بررسی شده از نظر نحوه ارائه نتایج و تحلیل‌های انجام شده بررسی و موارد احتمالی سوگیری، شناسایی شدند.

۱۱. نگارش گزارش: این گام شامل ارائه گزارش نتایج و روند مطالعه شامل جزئیات و توضیح مربوط به پژوهش، جریان و مراحل مطالعه و تعداد مطالعات مورد بررسی در هر مرحله و دلایل حفظ یا حذف آنها است که در قالب گزارش این پژوهش ارائه شد.

۱۲. تعمیم و انتشار گسترده‌تر: در این مرحله به منظور تحلیل، توسعه و تعمیم یافته‌های مرور، علاوه بر بحث در مورد یافته‌ها، پیشنهادهایی کاربردی برای پژوهشگران و حرفه‌مندان ارائه شد.

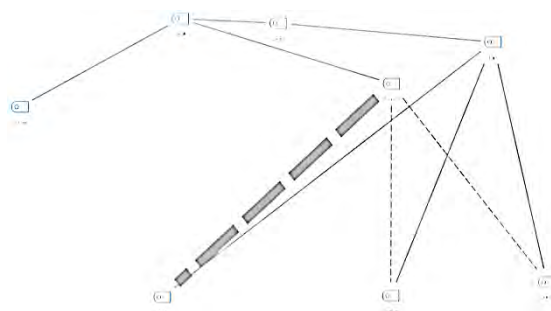
۴. یافته‌ها

پرسش اول: پراکندگی پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی طی بیست سال اخیر در ایران از نظر هدف و نوع پژوهش چگونه است؟

پرداختن به هدف و نوع پژوهش این نکته را مشخص می‌کند که گرایش پژوهشگران این حوزه به کدام نوع پژوهش است و مسائل مطرح در این بستر اغلب از چه ماهیتی برخوردار هستند؟ جدول (۴) و نمودار (۱) پاسخ به سوال نخست پژوهش را نشان می‌دهند.

جدول ۴- پراکندگی پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی
به تفکیک هدف و نوع پژوهش

هدف پژوهش	تعداد پژوهش	درصد فراوانی
کاربردی	۱۲۴	۹۵/۳۸
بنیادی	۶	۴/۶۲
مجموع	۱۳۰	۱۰۰
نوع پژوهش	تعداد پژوهش	درصد فراوانی
کمی	۱۱۸	۹۰/۷۷
کیفی	۴	۳/۰۸
ترکیبی	۸	۶/۱۵
مجموع	۱۳۰	۱۰۰

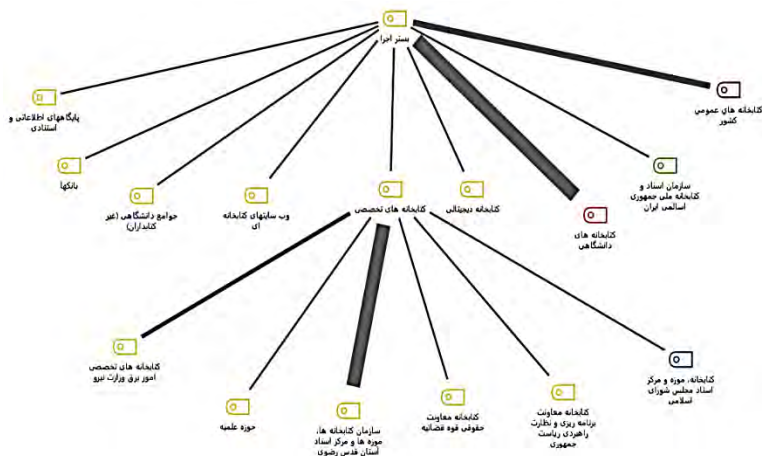

نمودار ۱- شمای گرافیکی هدف و نوع پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی

یافته‌های جدول (۴)، نشان‌دهنده تسلط پژوهش‌های کاربردی با نمای خطوط نقطه‌چین ضخیم (بیش از ۹۵ درصد) است که به شیوه کمی اجرا شده‌اند (بیش از ۹۰ درصد). این وضعیت، افزون‌بر اینکه کم‌اقبالی پژوهشگران این حوزه را به مطالعات کیفی (خطوط نقطه‌چین کم‌رنگ نشان می‌دهد و تنها ۳ درصد) نشان می‌دهد، بیانگر کاستی قابل توجه مطالعات بنیادی (۴ درصد) نیز هست. تعداد پژوهش‌های ترکیبی گرچه از کیفی بیشتر است، اما همچنان این پژوهش‌ها نیز در اقلیت هستند. همان‌طور که نمودار (۱) نشان می‌دهد، بیشترین مطالعات انجام شده در این حوزه از نوع پژوهش‌های کاربردی و کمی است. افزون‌بر آن، شمار پژوهش‌های بنیادی بسیار ناچیز و تعداد مطالعه‌های کاربردی از نوع کیفی و ترکیبی نیز بسیار محدود است.

برای ارائه پاسخ به پرسش دوم پژوهش که به جامعه و ابزار در پژوهش‌های مدیریت دانش اختصاص داشت، لازم بود تا ابتدا بستر اجرای این مطالعه‌ها بررسی شوند. منظور از بستر در اینجا، جامعه کلی است که هر پژوهش، جامعه مورد مطالعه خود را از بین آن برمی‌گزیند. جدول (۵) و نمودار (۲) نشان‌دهنده این بستر است.

بستر اجرا	تعداد پژوهش	درصد فراوانی
کتابخانه‌های دانشگاهی	۶۰	۴۶/۱۵
کتابخانه‌های عمومی کشور	۲۶	۲۰/۰۰
کتابخانه‌های تخصصی	۱۱	۸/۴۶
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	۸	۶/۱۵
جوامع دانشگاهی (غیر کتابداران)	۷	۵/۳۸
پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی	۴	۳/۰۸
کتابخانه دیجیتالی	۳	۲/۳۱
وبسایت‌های کتابخانه‌ای	۱	۰/۷۷
بانک‌ها	۱	۰/۷۷
نامشخص	۹	۶/۹۲
مجموع	۱۳۰	۱۰۰/۰۰

نمودار ۲- شمای گرافیکی بستر اجرای پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی

مطابق یافته‌های جدول (۵) و نمودار (۲) مرتبط با آن، تنوع بستر در پژوهش‌های بررسی شده، زیاد است. البته این تنوع به گوناگونی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی برمی‌گردد. همانطور که نمودار (۲) نشان می‌دهد، ۹ بستر متفاوت در این مطالعه‌ها برای پژوهش انتخاب شده‌اند. نکته قابل توجه اینکه، حدود نیمی از پژوهش‌های این حوزه در بستر کتابخانه‌های دانشگاهی انجام شده‌اند (۴۶/۱۵ درصد). پس از این مراکز، کتابخانه‌های عمومی بستر ۲۰ درصد این مطالعه‌ها بوده‌اند و سهم سایر کتابخانه‌ها و مراکز ناچیز است. همچنین مشخص شد، در بین کتابخانه‌ها و مراکز تخصصی، سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی بیشتر مورد توجه پژوهشگران بوده است. ضخامت خط‌ها میزان فراوانی پژوهش‌ها را در هر بستر نشان می‌دهد. به این ترتیب که خط‌های ضخیم‌تر به پژوهش‌های با فراوانی بیشتر اختصاص دارند و برعکس. بخش دیگری از یافته‌های این پژوهش به شناسایی جامعه مطالعه‌های مدیریت دانش در رشته مربوط است. منظور از جامعه پژوهش، گروهی از افراد، متون یا سازمان‌هایی است که متناسب با هدف‌های پژوهش، دیدگاه‌ها، محتوا یا ویژگی و ساختارهایشان مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. اطلاعات جامعه پژوهش‌های بررسی شده در جدول (۶) آمده است.

جدول ۶- جامعه پژوهش‌های مدیریت دانش در علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ۲۰ سال اخیر

جامعه پژوهش	تعداد پژوهش	درصد فراوانی
کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی	۴۲	۳۲/۳۱
کتابداران کتابخانه‌های عمومی	۱۶	۱۲/۳
مدیران کتابخانه‌های دانشگاهی	۱۲	۹/۲۳
کتابداران کتابخانه‌های تخصصی	۱۰	۷/۵۷
کارکنان سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	۹	۶/۹۳
اعضای هیأت علمی	۹	۶/۹۳
کارکنان نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور	۷	۵/۳۸
متون و پژوهش‌های مدیریت دانش	۶	۴/۶۱
مدیران کتابخانه‌های عمومی	۵	۳/۸۴
مدیران کتابخانه‌های تخصصی	۴	۳/۰۷
کارکنان سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس	۲	۱/۵۳
وبسایت‌های کتابخانه‌های دیجیتالی ایران	۲	۱/۵۳
سایر	۶	۴/۶۱
مجموع	۱۳۰	۱۰۰

همانطور که جدول (۶) نشان می‌دهد، جامعه اغلب این پژوهش‌ها، کتابداران، مدیران، کارکنان کتابخانه‌ها و اعضای هیأت علمی است (شمار اندکی نیز به متن‌ها اختصاص دارد).

یافته‌های جدول (۶) بیانگر چند نکته است:

نخست، سهم قابل توجه پژوهش‌هایی است که جامعه آنها کتابداران انواع کتابخانه‌های دانشگاهی، عمومی و تخصصی بوده‌اند. بررسی متون مرتبط با این داده‌ها بیانگر آن است که تعداد زیادی از این بررسی‌ها، صرفاً پیمایش دیدگاه و نظرسنجی از کتابداران بوده و به ندرت از سطح انعکاس نظرهای این افراد فراتر رفته است.

دیگر اینکه، براساس اطلاعات این جدول می‌توان دریافت که تمرکز اصلی این مطالعه‌ها بر بررسی سه نوع کتابخانه مورد اشاره بوده است. به دیگر سخن، سایر انواع کتابخانه‌ها (مانند آموزشگاهی، کودکان و غیره) تقریباً در هیچ پژوهشی بررسی نشده‌اند. از بین بررسی‌ها و مطالعات انجام شده در این حوزه، سهم پژوهش‌هایی با جامعه کتابداران و مدیران کتابخانه‌های دانشگاهی (بیش از ۴۰ درصد) نیز در مقایسه با انواع دیگر کتابخانه‌ها قابل توجه است.

در جدول (۷)، نمایی از وضعیت ابزارهای مورد استفاده پژوهش در مطالعات دو دهه اخیر مدیریت دانش آمده است. لازم به اشاره است که برخی از پژوهش‌ها دو گونه ابزار داشتند، اما به ندرت تعداد این ابزارها در پژوهشی واحد بیش از دو مورد بوده است.

جدول ۷- ابزارهای پژوهش‌های مدیریت دانش

نوع ابزار	فراوانی	درصد فراوانی
پرسشنامه محقق ساخته	۵۷	۴۳/۸۴
پرسشنامه موجود	۳۴	۱۸/۴۶
پرسشنامه با طراحی نامشخص	۱۵	۱۱/۵۳
مصاحبه	۱۰	۷/۶۹
سیاهه واری	۱۰	۷/۶۹
ابزارهای علم‌سنجی	۳	۲/۳۰
نامشخص	۱۱	۸/۴۷
مجموع	۱۳۰	۱۰۰

بنابر اطلاعات جدول (۷) مشخص است که ابزار رایج پژوهش‌ها، پرسشنامه بوده و این ابزار تقریباً در ۹۰ درصد مطالعه‌ها به کار گرفته شده است. افزون‌بر این نکته، مشخص است که تعداد قابل توجهی از این پرسشنامه‌ها (۵۷ درصد) توسط متخصصان و پژوهشگران طراحی و ساخته شده‌اند. این به معنای غنای اینگونه از ابزارها در بستر مدیریت دانش و تسهیل مطالعات مشابه (به شرط

گردآوری مخزن قابل دسترس از آنها) است. در انحصار بودن پرسشنامه (که ممکن است برخی از آنها نیز به شیوه استاندارد طراحی نشده باشند) می‌تواند آسیب‌های قابل توجهی را به یافته‌های این مطالعات وارد کرده و آنها را مخدوش کند.

پرسش سوم: کدام الگوها و مدل‌ها در پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی طی بیست سال اخیر در ایران استفاده شده‌اند؟

در برخی مطالعه‌های مدیریت دانش، استفاده از الگوها و مدل‌ها با اهداف تحلیلی، مقایسه‌ای، ارزیابی و مانند آنها امری رایج است. جدول (۸) میزان و تنوع استفاده از این مدل‌ها را در پژوهش‌های رشته نشان می‌دهد.

جدول ۸- الگوها و مدل‌های مورد استفاده در پژوهش‌ها

مدل‌های مورد استفاده در پژوهش‌ها	تعداد پژوهش	درصد فراوانی
هیسینگ ^۱	۴	۲۲/۲۲
بکوویتز و ویلیامز ^۲	۳	۱۶/۶۶
چئونگ و تسوئی ^۳	۲	۱۱/۱۱
بلوغ مدیریت دانش مرکز بهره‌وری و کیفیت آمریکا ^۴	۲	۱۱/۱۱
حسن‌زاده	۱	۵/۵۵
بکوویتز و ویلیامز	۱	۵/۵۵
فرهنگ سازمانی کامرون و کوین ^۵	۱	۵/۵۵
نیومن و کانراد ^۶	۱	۵/۵۵
پایه‌های ساختمان دانش	۱	۵/۵۵
ویگ ^۷	۱	۵/۵۵
زیمنس ^۸	۱	۵/۵۵
مجموع	۱۸	۱۰۰

براساس جدول (۸) می‌توان گفت، ۱۱ مدل در ۱۸ پژوهش (حدود ۱۴ درصد از کل پژوهش‌ها)

1. Heisig
2. Bukowitz & Williams
3. Cheong & Tsui
4. APQC
5. Cameron and Quinn's organizational culture
6. Newman and Conrad model
7. Wiig
8. Siemens

مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این وضعیت نشان‌دهنده استفاده اندک پژوهشگران از مدل‌های حوزه مدیریت دانش است. گرچه پرتکرارترین آنها، مدل هیسینگ و بکووتر و ویلیامز است که فراوانی پژوهش‌های مربوط به این دو مدل، تعداد اندک‌شمار آنها (به ترتیب ۴ و ۳ پژوهش) را نشان می‌دهد، با این حال دلیل استفاده کم از این مدل‌ها نیازمند بررسی بیشتر است.

پرسش چهارم: در پژوهش‌های مدیریت دانش در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی طی بیست سال اخیر در ایران، به چه موضوع‌هایی پرداخته شده است؟
بخش چهارم یافته‌های پژوهش حاضر به شناسایی موضوع مطالعات مدیریت دانش اختصاص دارد که در جدول (۹) آمده است.

جدول ۹- تفکیک موضوعی پژوهش‌های مدیریت دانش
در رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ۲۰ سال اخیر

موضوع اصلی پژوهش	فراوانی	درصد فراوانی
کاربست، پیاده‌سازی و اجرا	۳۳	۲۵/۳۸
رابطه با سایر متغیرها و موضوع‌ها	۳۰	۲۳/۱
فرهنگ سازمانی	۱۳	۱۰
زیرساخت	۱۰	۷/۶۹
فرایند مدیریت دانش	۸	۶/۲
مدیریت دانش شخصی	۸	۶/۲
فناوری	۷	۵/۳۸
جریان دانش	۶	۴/۶۲
بررسی متون	۵	۳/۵۸
کاربرد/تاثیر کی. ام. در فعالیتهای مدیریتی	۴	۳/۰۸
مخزن سازمانی	۳	۲/۳۱
نقشه دانش	۳	۲/۳۱
جمع	۱۳۰	۱۰۰

اصلی‌ترین موضوع پژوهش‌های این حوزه مطابق با اطلاعاتی که جدول (۹) نشان می‌دهد، کاربرست، پیاده‌سازی و اجرای مدیریت دانش (۲۵/۳۸ درصد) و همچنین بررسی ارتباط مدیریت دانش با سایر متغیرها و موضوع‌ها (۲۳/۱ درصد) است.

پس از این دو موضوع اصلی، فرهنگ سازمانی و بررسی زیرساخت (به ترتیب با ۱۲/۲۲ درصد و ۹/۳۳ درصد) به عنوان دو موضوع پرتکرار در این پژوهش‌ها شناسایی شدند. جزئیات بیشتری از این وضعیت در ادامه آمده است.

جدول ۱۰- تفکیک موضوعی پژوهش‌های کاربریست، پیاده‌سازی و اجرا

تفکیک موضوعی کاربریست، پیاده‌سازی و اجرا	فراوانی	درصد فراوانی
بررسی وضعیت	۱۱	۸/۴۷
عوامل مؤثر بر اجرا	۸	۶/۱۶
موانع پیاده‌سازی	۶	۴/۶۲
امکان‌سنجی استقرار/ آمادگی	۳	۲/۳
عوامل موفقیت	۳	۲/۳
نگرش به اجرا	۲	۱/۵۳
جمع	۳۳	۲۵/۳۸

براساس داده‌های ارائه شده در جدول (۱۰) مشخص است که اغلب پژوهش‌های این گروه، به موضوع بررسی وضعیت مدیریت دانش (۸/۴۷ درصد) اختصاص دارند. با مقایسه داده‌های این بخش با آنچه پیش‌تر پیرامون وضعیت جامعه و بافت پژوهش‌های مدیریت دانش اشاره شد، می‌توان گفت که سهم پژوهش‌هایی با موضوع بررسی وضعیت در بافت کتابخانه‌های دانشگاهی و با جامعه کتابداران، قابل توجه است. پس از این موضوع، عوامل مؤثر بر اجرای مدیریت دانش (با ۱۶/۶ درصد) و موانع پیاده‌سازی مدیریت دانش (با ۴/۶۲ درصد)، پرتکرارترین موضوعات این گروه از پژوهش‌ها هستند که نکته مورد اشاره پیرامون بافت و جامعه نیز به‌طور منطقی در این موضوع‌ها نیز دیده می‌شود. جدول (۱۱) به جزئیات بیشتری از پژوهش‌هایی که به رابطه با سایر متغیرها و موضوع‌ها پرداخته‌اند، مربوط است.

جدول ۱۱- تفکیک موضوعی پژوهش‌های رابطه با سایر متغیرها

تفکیک موضوعی رابطه با سایر متغیرها	فراوانی	درصد فراوانی
نوآوری	۸	۶/۱۵
سرمایه اجتماعی	۵	۳/۸۵
خلاقیت	۳	۲/۳۰
کارآفرینی	۲	۱/۵۳
سبک رهبری	۲	۱/۵۳
سایر	یادگیری سازمانی	۱
	بهره‌وری شغلی	۱
	مدیریت کیفیت جامع	۱
	بهسازی سازمانی	۱
	هوش فرهنگی	۱

تفکیک موضوعی رابطه با سایر متغیرها	فراوانی		درصد فراوانی
	سایبرنتیک	۱	۰/۷۶
	امنیت شغلی	۱	۰/۷۶
	کارایی	۱	۰/۷۶
	ارتقاء کیفیت خدمات	۱	۰/۷۶
	مدیریت دانش شخصی	۱	۰/۷۶
	جمع	۱۰	۷/۶
مجموع	۳۰		۲۳/۱

جدول (۱۱) تنوع متغیرها و موضوع‌های مربوط به مدیریت دانش را نشان می‌دهد. براساس داده‌های این جدول می‌توان گفت، افزون‌بر متغیرهایی مانند نوآوری و سرمایه اجتماعی که ارتباط آنها با مدیریت دانش با تکرار بالا بررسی شده است (به ترتیب ۶ و ۳ درصد)، حداقل ۱۳ متغیر یا حوزه موضوعی دیگر نیز (مانند خلاقیت، کارآفرینی، سبک‌های مدیریتی، یادگیری سازمانی، بهره‌وری و غیره) در این رابطه مورد بررسی قرار گرفته که بیانگر تنوع موضوعی بالا در این موضوع است.

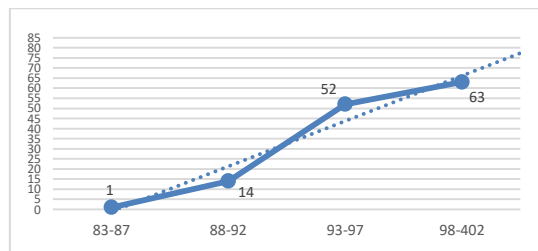
۵. نتیجه‌گیری

مدیریت دانش و استفاده از آن در سازمان‌های خدماتی از جمله کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، سابقه اندکی ندارد. البته این موضوع در ایران نسبت به سایر کشورها اندکی با تأخیر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. با این حال به نظر می‌رسد این مراکز در پرداختن به مدیریت دانش رویکردهای یکسان و جدای از محدوده جغرافیایی دارند. اصلی‌ترین رویکرد، پرداختن چندجانبه و متنوع در مواجهه با مدیریت دانش است؛ از سنجش آمادگی برای اجرای آن گرفته تا ارزیابی میزان موفقیت پیاده‌سازی یا تمرکز بر بخشی از چرخه مدیریت دانش در این مراکز. به همین دلیل است که تنوع پژوهش‌های این موضوع در بستر کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی قابل توجه است. بررسی این مطالعه‌ها نشان می‌دهد که کتابخانه‌های ایران مانند سایر سازمان‌ها از اهمیت و تأثیر استفاده و سودمندی کاربرست مدیریت دانش غافل نیستند. تأکید وسیع پژوهشگران- که از اختصاص تعداد قابل توجه پژوهش‌ها مشخص است-، نشان می‌دهد که ارزیابی میزان آمادگی این مراکز، اصلی‌ترین دغدغه است. این مسأله نشان‌دهنده ابهام احتمالی در پذیرش این مقوله از سوی متولیان اداره کتابخانه‌ها است و می‌تواند بیانگر تردید در اجرای بدون پیش‌زمینه در آنها باشد. البته این احتیاط سودمندی‌هایی را نیز به همراه دارد؛ از جمله آنها افزایش میزان موفقیت در اجرا، با شناسایی عواملی است که در مرحله نخست و در زمان ارزیابی سطح آمادگی می‌توانند یاری‌گر اجرای فرایند مدیریت دانش یا شکست آن باشند.

به‌رغم گذشت بیش از سه دهه پژوهش، همچنان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در ایران تجربه اندکی در اجرا و پیاده‌سازی مدیریت دانش دارند و این موضوع همچنان به مرحله بلوغ در اجرا نرسیده است. آنچه تاکنون انجام شده، موارد اندک‌شماری است که محدود بودن آنها، ناگزیر بر کاستی پژوهش‌های این حوزه تأثیر نهاده است. به بیان دیگر، پژوهش‌های بررسی شده نشان‌دهنده تمرکز بر آماده‌سازی مقدمه مدیریت دانش است، اما بخش اصلی یعنی اجرا، هنوز به واقعیت نرسیده است. تعداد پژوهش‌هایی که با بررسی میزان آمادگی، شناسایی عوامل موثر بر مدیریت دانش و موانع آن انجام شده، به اندازه‌ای است که بتوان گفت، زمان لازم برای اجرایی‌سازی مدیریت دانش در این مراکز فرارسیده است. با این وجود پیش‌بینی می‌شود پیاده‌سازی و اجرا در این مراکز با موفقیت بالایی همراه باشد؛ چراکه آمادگی لازم از پیش ایجاد شده، موانع شناسایی و برطرف شده‌اند. آنچه این ادعا را تأیید می‌کند، توجه به زیرساخت‌های مدیریت دانش در پژوهش‌های مرور شده است که حساسیت پژوهشگران را به آماده‌سازی بسترهای زیرساختی برای اجرای مدیریت دانش در کتابخانه‌ها نشان می‌دهند.

با این حال پژوهشگران این حوزه به نشان دادن ارتباط مدیریت دانش با سایر متغیرها تمایل زیادی دارند. گستردگی پژوهش‌های این بخش بیانگر آن است که کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی جدا از سایر سازمان‌ها نیستند؛ چراکه ارتباط مثبت و سازنده متغیرهایی مانند نوآوری، فرهنگ، بازدهی سازمانی و مانند آنها با مدیریت دانش که در مرورهای متون پیشین نیز تأیید شده (نه تنها در کتابخانه‌های ایران، بلکه در سایر کتابخانه‌ها و حتی فراتر از آن) در دیگر مراکز نیز تأیید شده است.

نکته مهم دیگری که پژوهش حاضر آن را نشان می‌دهد، ارتباط دوسویه فرهنگ با مدیریت دانش است. سهم قابل توجهی از مطالعاتی که در ایران در زمینه مدیریت دانش انجام شده، به ارتباط قوی فرهنگ با مدیریت دانش مربوط است. مرور حاضر نیز مؤید این مطلب است و تردیدی در این ارتباط به جای نمی‌گذارد. در کل می‌توان گفت، در ایران پژوهش‌های مدیریت دانش در بستر کتابخانه‌ها رو به افزایش بوده و این امر با توجه به نمودار شماره (۳) مشخص است.

نمودار ۳- روند نمای پژوهش‌های حوزه مدیریت دانش در بستر کتابخانه‌ها در ایران

نخستین پژوهش در سال ۱۳۸۴ توسط جیران خوانساری انجام شد. این مطالعه در بستر کتابخانه‌های دانشگاهی و با موضوع بررسی وضعیت مدیریت دانش انجام گرفت. پس از این مطالعه روند رشد پژوهش‌های این حوزه افزایش قابل توجهی داشت. این افزایش به ویژه بین سال‌های ۹۳ تا ۹۷ قابل ملاحظه بود (افزایش از ۱۴ مورد پژوهش به ۵۲ مورد). پس از آن به نظر می‌رسد رشد مطالعات این حوزه شتاب کمتری داشته است، با این حال پیش‌بینی می‌شود که این رشد در سال‌های آینده همچنان ادامه داشته باشد. نظر به مطالب پیش‌گفته و آنچه پیرامون رشد این مطالعه‌ها نشان داده شد، به نظر می‌رسد این پژوهش‌ها زمینه لازم را برای اجرای مدیریت دانش تا اندازه زیادی فراهم کرده‌اند و اکنون زمان اجرای آن و بهره‌مندی از سودمندی‌های مدیریت دانش در عمل در این سازمان‌ها است.

۶. پیشنهاد برای پژوهش‌های آینده

- پیشنهاد می‌شود در پژوهشی به بررسی موضوع‌های مدیریت دانش در بستر علم اطلاعات و دانش‌شناسی پرداخته شود و مطالعه‌های این حوزه با پژوهش‌های خارج از کشور مقایسه گردد. برونداد این مطالعه میزان تطابق و اختلاف نوع، موضوع‌ها و روش‌های پژوهش‌های داخلی و خارجی را در این حوزه نشان می‌دهد.

- تحلیل محتوایی و کیفی موضوع‌های پژوهش که در این مطالعه نشان داده شد، می‌تواند جنبه‌های عمیق‌تری از مطالعه‌های انجام شده را نشان دهد.

۷. قدردانی

این پژوهش با حمایت مالی دانشگاه خوارزمی از طرح پژوهشی داخلی به شماره ۳۱۶۵۳/د با عنوان «مرور نظام‌مند پژوهش‌های مدیریت دانش در علم اطلاعات و دانش‌شناسی» انجام شده و در این راستا از دانشگاه مذکور قدردانی می‌شود.

منابع

- آخشیک، س.س. (۱۳۹۸). پژوهش‌های مدیریت در علم اطلاعات و دانش‌شناسی، از واقعیت تا عمل: مروری تحلیلی بر مقاله‌های پژوهشی. *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*، ۱۱(۱): ۷۳-۸۸.
<https://doi.org/10.22055/slis.2017.23554.1394>
- احمدی، ع.ا.، صالحی، ع. (۱۳۹۱). مدیریت دانش. تهران: دانشگاه پیام نور.
- بصیری، م.، طلوئی اشلقی، ع.، رادفر، ر. (۱۳۹۷). بررسی رویکردهای سیستمی به مدیریت دانش (مرور نظام‌مند مفاهیم، یافته‌ها و متدولوژی‌های به‌کار رفته). *مطالعات بین رشته‌ای دانش راهبردی*، ۸(۳۱): ۹۹-۱۱۹.
- دولانی، ع.، جبرئیلی مزرعه شادی، م.، رحیمی، ب.، رشیدی، ع. (۱۳۹۲). بررسی وضعیت و عوامل موثر بر چرخه مدیریت دانش از دیدگاه کتابداران دانشگاهی شهرستان ارومیه. *پیام سلامت*، ۷(۲): ۱۵۴-۱۶۲.
- رنجبرفرد، م.، حسن‌زاده، م. (۱۳۹۴). مدیریت دانش، فرایندهای کسب‌وکار. تهران: کتابدار.
- زارعی، ه. (۱۳۹۷). فراتحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و مدیریت دانش. *دانش‌شناسی*، ۱۱(۴۲): ۹۸-۱۱۰.
- سلامی، م.، علی‌پور، ا.، حقیرالسادات، ج. (۱۳۹۷). تحلیل پژوهش‌های بین‌المللی مدیریت دانش در کتابخانه‌ها. مدیریت منابع و خدمات اطلاعاتی، ۱۵(۱): ۸۵-۹۶.
- سلیمانی، م. (۱۳۹۱). نقش متخصصان اطلاع‌رسانی در استقرار مدیریت دانش در دانشگاه‌ها. *تحقیقات مدیریت آموزشی*، ۳(۴): ۱۰۷-۱۳۰.
- صفاری، م.، سنایی‌نسب، ه.، پاکپور حاجی آقا، ا. (۱۳۹۲). چگونه یک مرور سیستماتیک در زمینه سلامت انجام دهیم: یک مرور توصیفی. *آموزش بهداشت و ارتقای سلامت ایران*، ۱۱(۱).
- عسگری، ن.، خلعتبری معظم، م.، هاشمیان‌زاده، ش. (۱۳۹۹). فراتحلیل پیشنهادها تسهیم دانش در سازمان‌های ایرانی. *مدیریت دانش سازمانی*، ۳(۱۳): ۱۱۳-۱۴۵.
<https://doi.org/10.47176/smok.2020.1202>
- علی‌پور حافظی، م. (۱۳۹۵). امانت کتاب الکترونیکی در کتابخانه دیجیتال: مروری نظام‌مند. *پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۳۲(۱): ۲۱۹-۲۵۰.
<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2016.026>
- فرزانه‌کندری، ن.، شامی زنجان، م.، مانیان، ا.، حسن‌زاده، ع. (۱۳۹۷). ارائه چارچوبی برای تبیین شایستگی‌های مدیر ارشد دانش با روش فراترکیب. *پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۴(۴): ۹۴.
- <https://doi.org/10.35050/JIPM010.2018.021>
- کریمی، ر.، رخشان‌نیا، ن. (۱۴۰۰). فراتحلیل رابطه زیرساخت و مدیریت دانش در کتابخانه‌ها. *مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۳۲(۴): ۲۳-۴۲.
<https://doi.org/10.30484/nastinfo.2021.2939.206>
- کنعانی، ف.، حسن‌زاده، ع.، شعبان‌الهی، ح.ط. (۱۳۹۷). بررسی کاربرد روش‌های آینده‌نگری؛ مرور نظام‌مند. *راهبرد*، ۲۷(۸۷): ۵-۳۳.
<https://doi.org/10.1001.1.10283102.1397.27.2.1.7>
- محقق، ن.، حجتی‌زاده، ی.، کوثری، ر.، فیاضی، ن.، سره‌بندی، ز. (۱۳۹۶). وضعیت استقرار مدیریت دانش در کتابخانه‌های دانشگاهی ایران: مرور نظام‌مند. *مدیریت سلامت*، ۲۰(۷۰): ۲۲-۳۹.
- محمودی، ح.، دینانی، م. ح.، پریخ، م. (۱۳۹۲). تحلیل وضعیت مدیریت دانش در کتابخانه‌های دانشگاهی (مطالعه موردی: کتابخانه‌های دانشگاه فردوسی و علوم پزشکی مشهد). *پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، شماره ۲: ۹۱-۱۱۲.
<https://doi.org/10.22067/rriis.v3i2.10403>
- ملبوس باف، ر.، عزیزی، ف. (۱۳۸۹). مرور نظام‌مند چیست و چگونه نگاشته می‌شود. *پژوهش در پزشکی*، ۳۴(۳): ۲۰۳-۲۰۷.

هرج حسن آبادی، ف.، مظفری، م.م. (۱۳۹۶). ضرورت پیاده‌سازی مدیریت دانش در سازمان‌ها و نقش آن در کسب مزیت رقابتی. در: اولین کنفرانس ملی مطالعات نوین مدیریت در ایران.

References

- Ahmadi, A.A. & Salehi, A. (2012). *Knowledge Management*. Tehran: Payame Noor University. [in persian]
- Akhshik, S.S. (2019). Management Research in Knowledge and Information Science Studies, from Reality to Practice: An Analytical Review. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 11(1): 73-88. <https://doi.org/10.22055/slis.2017.23554.1394> [in persian]
- Alatawi, F.M.H., Dwivedi, Y.K., Williams, M.D. & Rana, N.P. (2012). *A review of knowledge management in the public sector across Arab countries: Lessons learnt from developed and developing world*. In: European, Mediterranean & Middle Eastern Conference on Information Systems.
- Al-Emran, M., Mezhuyev, V., Kamaludin, A. & Shaalan, K. (2018). The impact of knowledge management processes on information systems: A systematic review. *International Journal of Information Management*, no. 43: 173-187. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2018.08.001>
- Alipour Hafezi, M. (2016). E-Book Lending in Digital Libraries: A Systematic Review. *Information Processing and Management Research Journal*, 32(1): 219-250. <https://doi.org/10.35050/JIPM010.2016.026> [in persian]
- Asgari, N., Khalatbari Moazam, M. & Hashemianzadeh, Sh. (2020). Meta-Analysis of the Antecedents of Knowledge Sharing in Iranian Organizations. *Quarterly Journal of Organizational Knowledge Management*, 3(13): 113-145. <https://doi.org/10.47176/smok.2020.1202> [in persian]
- Asrar-ul-Haq, M. & Anwar, S. (2016). A systematic review of knowledge management and knowledge sharing: Trends, issues, and challenges. *Cogent Business & Management*, 3(1). <https://doi.org/10.1080/23311975.2015.1127744>
- Basiri, M., Tolouei Ashlaqi, A., & Radfar, R. (2018). Investigating Systemic Approaches to Knowledge Management (A Systematic Review of Concepts, Findings, and Methodologies Used). *Interdisciplinary Studies in Strategic Knowledge*, 8(31): 99-119. [in persian]
- Brahma, S. & Mishra, S. (2015). Understanding researchable issues in knowledge management: A literature review. *IUP Journal of Knowledge Management*, 3(4): 43-68.
- Centobelli, P., Cerchione, R. & Merigó Lindahl, J.M. (2022). Mapping knowledge management research: A bibliometric overview. *European Conference on Knowledge Management*, 28(1), <https://doi.org/10.3846/tede.2021.14088>
- Donoghue, L.P., Harris, J.G. & Weitzman, B.A. (1999). Knowledge management strategies that create value. *Outlook*, 1(1): 48-53.
- Dowlani, A., Jabraeili Mazraeh Shadi, M., Rahimi, B. & Rashidi, A. (2013). Investigating the Status and Factors Affecting the Knowledge Management Cycle from the Perspective of Academic Librarians in Urmia. *Payavard-e Salamat*, 7(2): 154-162. [in persian]
- Farooq, R. (2022). A review of knowledge management research in the past three decades: A bibliometric analysis. *VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems*, 54(2). <https://doi.org/10.1108/VJIKMS-08-2021-0169>

- Farzaneh Kandari, N., Shami Zanjani, M., Manian, A. & Hasanzadeh, A. (2018). Providing a Framework for Explaining Chief Knowledge Officer Competencies Using the Meta-Synthesis Method. *Information Processing and Management Research Journal*, 94(4).
<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2018.021> [in persian]
- Gu, Z., Meng, F. & Farrukh, M. (2021). Mapping the research on knowledge transfer: A scientometrics approach. *IEEE Access*, no. 9: 34647-34659.
<https://10.1109/ACCESS.2021.3061576>
- Haraj Hasanabadi, F. & Mozaffari, M.M. (2017). *The Necessity of Implementing Knowledge Management in Organizations and Its Role in Gaining Competitive Advantage*. In: The First National Conference on Modern Management Studies in Iran. [in persian]
- Kanaani, F., Hasanzadeh, A. & Shabanelahi, H.T. (2018). Investigating the Application of Foresight Methods: A Systematic Review. *Rahbord Quarterly*, 27(87): 5-33.
<https://doi.org/20.1001.1.10283102.1397.27.2.1.7> [in persian]
- Karimi, R. & Rakhshan Nia, N. (2021). Meta-Analysis of the Relationship Between Infrastructure and Knowledge Management in Libraries. *Library and Information Organization Studies*, 32(4): 23-42. <https://doi.org/10.30484/nastinfo.2021.2939.206> [in persian]
- Lam, L., Nguyen, P., Le, N. & Tran, K. (2021). The relation among organizational culture, knowledge management, and innovation capability: Its implication for open innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(1): 66.
- López-Portillo, P., González, V., René, E., Hidalgo, R. & Alberto, J. (2016). "Knowledge management metrics for public organizations: A literature review-based proposal. *arXiv preprint arXiv*, 21(2).
- Mahmoudi, H., Dayani, M.H. & Parirokh, M. (2013). Analysis of the Status of Knowledge Management in Academic Libraries (Case Study: Libraries of Ferdowsi University and Mashhad University of Medical Sciences). *Library and Information Science Research Journal*, 2: 91-112.
<https://doi.org/10.22067/riis.v3i2.10403> [in persian]
- McEvoy, P.J., Arisha, A. & Ragab, M. (2015). *A review of knowledge management in the public sector: A taxonomy*. International Forum on Knowledge Asset Dynamics, Bari, Italy.
- Mohaghegh, N., Hojjatizadeh, Y., Kowsari, R., Fayyazi, N. & Sarebandi, Z. (2017). The Status of Knowledge Management Implementation in Iranian Academic Libraries: A Systematic Review. *Health Management*, 20(70): 22-39. [in persian]
- Molboos Baf, R. & Azizi, F. (2010). What is a Systematic Review and How is it Written? *Research Journal of Medical School*, 34(3): 203-207. [in persian]
- Pantry, S. & Griffiths, P. (2003). Librarians or Knowledge Managers? What's in a name, or is there a Real Difference? *Business Information Review*, 20(2): 102-109.
- Petticrew, M. & Roberts, H. (2005). *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. Wiley & Blackwell, Australia.
- Ranjbar Fard, M. & Hasanzadeh, M. (2015). *Knowledge Management, Business Processes*. Tehran: Ketabdar. [in persian]
- Saffari, M., Sanaei Nasab, H. & Pakpour Haji Agha, A. (2013). How to Conduct a Systematic Review in the Field of Health: A Descriptive Review. *Iranian Journal of Health Education and Health*

- Promotion*, 1(1). [in persian]
- Salami, M., Alipour, A. & Haghirsadat, J. (2018). Analysis of International Research on Knowledge Management in Libraries. *Management of Information Resources and Services*, 5(1): 85-96. [in persian]
- Soleimani, M. (2012). The Role of Information Specialists in Implementing Knowledge Management in Universities. *Educational Management Research*, 3(4): 107-130. [in persian]
- Xue, C.T.S. (2017). A literature review on knowledge management in organizations. *Research in Business and Management*, 4(1): 30-41. <https://doi.org/10.5296/rbm.v4i1.10786>
- Zarei, H. (2018). Meta-Analysis of the Relationship Between Social Capital and Knowledge Management. *Knowledge Studies*, 11(42): 98-110. [in persian]